

Examen HAVO 2010

tijdvak 1
maandag 17 mei
13.30 - 16.30 uur

Nederlands

tevens oud programma

Nederlands

Bij dit examen hoort een bijlage.

Dit examen bestaat uit 18 vragen en een samenvattingsopdracht.
Voor dit examen zijn maximaal 52 punten te behalen.
Voor elk vraagnummer staat hoeveel punten met een goed antwoord behaald kunnen worden.

Geef niet meer antwoorden (zinnen, redenen, voorbeelden e.d.) dan er worden gevraagd.
Als er bijvoorbeeld één zin wordt gevraagd en je antwoordt met meer dan één zin, dan wordt alleen de eerste zin in de beoordeling meegeteld.

Tekst 1 Hoera! Een nieuw klimaat

- 2p 1 Citeer een zin uit alinea 2 waaruit blijkt dat de ernst van de klimaatverandering niet onderschat wordt.

tekstfragment 1

Naar verwachting zullen klimaatveranderingen in de tweede helft van deze eeuw en daarna doorgaan. De thans optredende klimaatverandering werkt nog eeuwen door, vooral in de zeespiegelstijging (uitzetting door temperatuurverhoging). Op die zeer lange termijn worden zeespiegelstijgingen van enkele tot vele meters verwacht. Laag-Nederland krijgt hier steeds meer last van. Het is de vraag of met conventionele technieken de veiligheid op het huidige niveau kan worden gehouden. De opgave wordt versterkt door de combinatie met mogelijk verder verhoogde piekafvoeren van de Rijn en de Maas en een voortgaande bodemdaling.

bron: www.pbl.nl

“Intussen worden rondom hem de dijken verhoogd en zal een beperkt aantal mensen moeten verhuizen om het hoofd boven het water te houden. Slim waterbeheer zorgt voor een doeltreffende afvoer van rivierwater en er komen meer gebieden waar overtollig rivierwater naartoe wordt geloodst.” (regels 75-83)

- 3p 2 Welke kritische vraag kan een lezer bij de maatregelen in het citaat uit de hoofdtekst stellen gelet op tekstfragment 1?
Gebruik voor je antwoord maximaal 25 woorden.

De gedachtegang van alinea 4 berust op het volgende argumentatieschema: bewering – tegenwerping op de bewering – weerlegging van de tegenwerping. De bewering is: “Er zijn geen eenduidige aanwijzingen dat we aan gezondheid gaan inleveren (...).” (regels 95-97)

- 2p 3 Formuleer de tegenwerping op de genoemde bewering.
Gebruik maximaal 10 woorden.
- 2p 4 Formuleer de weerlegging van de tegenwerping.
Gebruik maximaal 10 woorden.

“Nederland wordt aangenamer en niet ongezonder.” (regels 140-141)

- 1p 5 Welke kritiek kan op deze bewering worden gegeven?
- A Zij berust op een cirkelredenering.
 - B Zij berust op een onjuiste oorzaak-gevolgrelatie.
 - C Zij berust op een overhaaste conclusie.
 - D Zij berust op een verkeerde vergelijking.

- 1p 6 “Gaaf de Nederlandse natuur dan misschien achteruit?” (regels 142-143)
Hoe is, gelet op de alinea’s 6 en 7, het antwoord op die vraag het beste te typeren?
- A als bezorgd; er treden ernstige verschuivingen op in aanwezige planten- en diersoorten
 - B als enthousiast; wie weet welke verrassingen ons nog allemaal te wachten staan
 - C als laconiek; hier komt er een plantensoort bij, ginds vliegt er een vogel minder
 - D als ongeïnteresseerd, de verandering in de Nederlandse natuur doet er weinig toe
- 2p 7 Citeer de twee (volledige) zinnen die verschillende argumenten bevatten voor de stelling dat de landbouw weinig te vrezen heeft van de klimaatverandering. (alinea 8)
Nummer de twee zinnen.

tekstfragment 2

Deskundigen van het IPCC (Intergovernmental Panel on Climate Change) benadrukken de noodzaak om ons aan te passen (adaptatie) aan klimaatverandering. Zij constateren dat het aanpassend vermogen in de wereld ongelijk verdeeld is. Juist die landen en bevolkingsgroepen zijn kwetsbaar die over beperkte financiële en technologische middelen beschikken en sterk afhankelijk zijn van landbouw, bosbouw en visserij. Mondiaal zijn de meest kwetsbare gebieden dichtbevolkte kustgebieden en rivierdelta’s met vaak een hoge economische activiteit zoals de Ganges-, de Mekong- en de Nijldelta. In mindere mate geldt dit ook voor de Mississippi-, de Amazone- en de Rijndelta. In het rapport is voor Europa nu voor de eerste keer wetenschappelijk onderbouwd dat klimaatverandering waarneembare effecten heeft, zoals terugtrekkende gletsjers, langere groeiseizoenen en verschuiving van verspreidingsgebieden van soorten naar het noorden. Het klimaatpanel zegt in zijn rapport met nadruk dat reductie van broeikasgassen (mitigatie) urgent blijft, omdat anders de opwarming van de aarde onomkeerbare gevolgen heeft en omdat er een limiet is aan aanpassingsmogelijkheden van natuurlijke en maatschappelijke systemen aan klimaatverandering.

bron: www.wageningenuniversiteit.nl

- 3p 8 De tekst ‘Hoera! Een nieuw klimaat’ staat positief tegenover “adaptatie” (alinea 10). Naar aanleiding van tekstfragment 2 kan een lezer die enigszins afwijzend staat tegenover adaptatie, hierbij twee kritische opmerkingen maken.
Welke?
Nummer de kritische opmerkingen en gebruik per opmerking hoogstens 15 woorden.

“Het lijkt soms bijna een taboe om het onderwerp vanuit die invalshoek te bezien.” (regels 228-230)

- 1p **9** In welke alinea van de tekst ‘Hoera! een nieuw klimaat’ begint de schrijver met het doorbreken van dat taboe?

In alinea 10 verwijst de auteur naar een rapport van de VROM-raad om zijn standpunt te ondersteunen.

- 1p **10** Van welk type argumentatie maakt hij daarbij gebruik?
argumentatie op basis van
- A** autoriteit
 - B** feiten
 - C** geloof
 - D** voordeel – nadeel

De tekst ‘Hoera! Een nieuw klimaat’ kan worden onderverdeeld in vijf delen die van de volgende kopjes kunnen worden voorzien:

- 1 Inleiding
- 2 Welzijn Nederlanders
- 3 Welzijn natuur in Nederland
- 4 Economische gevolgen
- 5 Meer lusten dan lasten

- 1p **11** Met welke alinea begint deel 3 ‘Welzijn natuur in Nederland’?
1p **12** Met welke alinea begint deel 4 ‘Economische gevolgen’?

- 1p **13** Welke van onderstaande zinnen geeft het beste de hoofdgedachte weer van de tekst ‘Hoera! Een nieuw klimaat’?
- A** De invloed van de mondiale klimaatverandering op het milieu, de gezondheid en de economie in Nederland wordt door de meeste deskundigen overdreven; andere factoren hebben veel meer invloed.
 - B** Hoewel de klimaatsverandering wereldwijd negatieve gevolgen met zich meebrengt, zal Nederland veelal profiteren van de klimaatsverandering als men de mogelijkheden weet te benutten.
 - C** Nederland verkeert in de gunstige positie om de door het veranderende klimaat getroffen landen te laten zien dat aanpassing mogelijk is dankzij zijn nieuwste waterbouwkundige techniek.
 - D** Wie in navolging van Al Gore alleen aandacht heeft voor de schadelijke effecten van de klimaatverandering, gaat eraan voorbij dat Nederland de problemen met behulp van zijn technologie best kan verhelpen.

Al in de eerste twee alinea’s zet de schrijver de toon voor zijn hele artikel.

- 1p **14** Hoe zou je die toonzetting het beste kunnen typeren?
- A** als alarmerend
 - B** als enthousiasmerend
 - C** als prikkelend
 - D** als spottend

- In alinea 12 staat de uitspraak dat energiebesparing en terugdringing van kooldioxide eigenlijk onder 'ontwikkelingshulp' kunnen worden geschaard.
- 2p 15 Leg uit welke kritiek een lezer zou kunnen hebben op het gebruik van het woord 'ontwikkelingshulp'.
- 1p 16 Hoe kan het schrijfdoel van de tekst 'Hoera! Een nieuw klimaat' het beste worden getypeerd?
- A als activerend
B als amuserend
C als betogend
D als uiteenzettend
- 2p 17 Citeer uit het tekstgedeelte van de alinea's 11 en 12 een zin die als scherp ironisch kan worden opgevat.

Teksten kunnen bestaan uit:

- 1 feiten
 - 2 meningen van anderen
 - 3 meningen van de auteur
- 1p 18 Waaruit bestaat de tekst 'Hoera! Een nieuw klimaat'?
- A alleen 1
B 1 en 2
C 1 en 3
D 1, 2 en 3

Tekst 2 De prijs van privacy

- 24p 19 Maak een goedlopende samenvatting in correct Nederlands van maximaal 230 woorden van de tekst 'De prijs van privacy'. Zorg ervoor dat je samenvatting begrijpelijk is voor iemand die de oorspronkelijke tekst niet kent. Uit je samenvatting moet duidelijk worden:
- wat er veranderd is in de visie van de burgers op privacy in de Nederlandse samenleving ten opzichte van vroeger en wat de oorzaak van die verandering is;
 - waarom die verandering voor burgers aanvaardbaar lijkt en welke tegenstrijdigheid zich bij de ondermijning van de privacy voordoet;
 - welke consequenties de huidige visie op privacy voor de samenleving heeft, hoe die consequenties gerechtvaardigd worden en wat tegen die rechtvaardiging is in te brengen;
 - wat bij het nemen van beschermende maatregelen een belangrijk aandachtspunt moet zijn, welke kritische vragen ten opzichte van het veiligheidsbeleid gesteld kunnen worden en welke conclusie aan de discussie over privacy moet worden verbonden.

Bronvermelding

Een opsomming van de in dit examen gebruikte bronnen, zoals teksten en afbeeldingen, is te vinden in het bij dit examen behorende correctievoorschrift, dat na afloop van het examen wordt gepubliceerd.